

Deflatie

Het is allemaal een kwestie van opvatting, want liefhebbers van kleine modderkruipers zijn het natuurlijk niet eens met mij. Ik voel me, door de bank genomen, belazerd door moeder natuur. Eerst ontdekten we in 2012 een grote en zeer gezonde populatie *grote* modderkruipers; dan loopt het gebied leeg in 2015 en lijkt de populatie in zijn totaal te zijn opgepeuzeld door die vervloekte reigers; dan vang je een jaar later alleen maar *kleine* modderkruipers (nee, niet kleine grote modderkruipers, maar grote kleine modderkruipers) – dan ben je toch een poot uitgedraaid. Dan krijg je toch minder dan je had. Dan verandert 'groot' toch in 'klein'! Dan is er toch sprake van deflatie! Alle gekheid daargelaten, je vraagt je als visonderzoeker direct af hoe dit dan kan.

Eind van de Boelhouwer Kreek, links normale waterstand, rechts droogstand. (Foto's: Theo Schuurmans)

Meermaals is er in 'Schubben & Slijm' gepubliceerd over onze bijzondere ontdekking van een tweetal grote populaties op de Plaat van het land van Essche, een oude kapgriend op de zuidelijke Hoeksche Waard, nabij Strijensas. Er werd tot augustus 2012 aangenomen dat de grote modderkruiper, ooit een van de meest algemene vissen van de Hoeksche Waard, verdwenen was van dit eiland. De euforie voortkomend uit de vangsten in 2012, heeft geleid tot een intensivering van de zoektocht naar deze prachtige vis, in diverse lokale gebieden, waaronder het Oudeland van Strijen. Niet zonder succes! Na een eDNA onderzoek toonden we aan dat de grote modderkruiper nog op diverse plaatsen op de Hoeksche Waard leeft. De verspreiding

lijkt overal erg dun. Niet zo op de Plaat van het land van Essche. Monitoring sinds 2012 toonde de aanwezigheid aan van krachtige populaties van de begeerde grote modderkruiper. Kleine modderkruiper daarentegen kwam nauwelijks voor in het gebied. De bijvangst bestond bijna uitsluitend uit tiendoornige stekelbaars, met hier en daar eens een enkele aal of zeelt. Dit beeld bleef onveranderd tijdens de honderden fuikmomenten tot in de winter van 2014-2015.

Te onderscheiden zijn drie duidelijk definieerbare natte delen op de Plaat van Essche.

- Het eerste gebied is een geïsoleerde oude kreek op het oosten van de plaat. Door ons 'de droge kreek' genaamd, omdat zij nagenoeg droogvalt in de nazomer. Het water is flink beschaduwd door overhangende wilgen, kent nauwelijks watervegetatie (op veelwortelig kroos na) en is mede hierdoor erg zuurstofarm. Hier huist een van de twee populaties op de Plaat van Essche. Vangsten van tientallen grote modderkruipers per fuik zijn, zoals eerder gerapporteerd, niet ongewoon.
- Het tweede en derde deel bestaan uit enkele oude krekken, verbonden door een sloot. Deze gebieden ontvangen water uit het Hollandsch Diep via een klein gemaal. Nabij het gemaal ligt het tweede definieerbare deel de Hanneskreek. Dit water is erg zuurstofrijk, vol met vegetatie. We vangen hier geen grote modderkruipers. Natuurlijk niet omdat modderkruipers niet van zuurstof houden, maar omdat ze lijken weg te schuwen van alle andere waterbewoners als kleine modderkruipers, baars, zeelt en paling, maar juist ook exoten als zwartbekgrondels en gevlekte Amerikaanse rivierkreeften. Al deze soorten komen ruim voor in de Hanneskreek.
- Via de verbindingssloot bereiken we het derde gebied, waar de tweede sterke populatie grote modderkruipers huist. Tussen het tweede en derde gebied heerst een soort van 'twilight zone'. Hier kwamen zowel kleine als grote modderkruipers voor. Beide soorten in lage aantallen. In de krekken verder naar het oosten verdween de kleine modderkruiper en namen de grote modderkruiper aantallen exponentieel toe.

Ik schrijf nu in de verleden tijd, want in januari 2015 voltrok zich een naar incident. Een van de oude klepduikers geplaatst in de dijk die het gebied omringt is gaan lekken. Als gevolg van onvoldoende prompte actie om dit te verhelpen zijn gebiedsdeel twee en drie drooggevallen.

Na het dichten van het gat in maart is de zoektocht naar grote modderkruiper in 2015 doorgegaan. Slechts één exemplaar werd

(Foto's: Theo Schuurmans)

gevangen op plaatsen waar voorheen honderden soortgenoten de fuiken vulden. Ook in 2016 is de zoektocht onverminderd doorgedaan. Op plaatsen waar fuikdichtheden van meer dan 10 grote modderkruipers per fuik werden behaald vingen we nu dezelfde dichtheden van kleine modderkruipers.

Kleine modderkruipers blijken rappe kolonisten, die maar al te graag in de niche van de grote modderkruiper kruipen. Enkele observaties en conclusies zijn het vermelden waard. De krekken hebben, op de diepe delen na, minimaal 6 tot 8 weken droog gestaan. Het rottende bladafval op de bodem is verdwenen. De bodem is ingeklonken en hard geworden. Met het inlaten van nieuw (zuurstofrijk) water is veel vis uit de Hanneskreek ingespoeld. De vegetatie is veranderd. Waar eerst vooral waterpest en veelwortelig kroos de boventoon voerden, groeien nu fonteinkruiden. Tot en met jongstleden mei, ondanks bijna permanent bevissen van het gebied, is er dit jaar geen grote grote modderkruiper gevangen.

De eerste week van juni bereikten we het oostelijke gebied en vangen nu eindelijk weer grote modderkruipers. Niet in dezelfde aantallen als voorheen, maar toch. Naast de grote modderkruiper vangen we ook kleine modderkruiper in hoge aantallen. Ongeveer tweemaal zo hoog of hoger. Tijdens de inspectie van 7 juni troffen we ook weer een jonge grote modderkruiper van vorig jaar aan. Joepie! Zou de grote modderkruiper de kleine weer terugdringen als het water langzaam weer verarmd? Immers deze sterke vis redt zich prima in zuurstofarm water, waar concurrent en predator het afleggen. Ik zeg: "Go for it, *Misgurnus*", vecht tegen die deflatie! Doe het voor ons, stel onze investeringen veilig.

Theo Schuurmans

Aquatische werkgroep HWL/RAVON